

3. Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Постанова Кабінету міністрів України від 06.05.2000 №770 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF>

4. Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу. Наказ Міністерства охорони здоров'я від 01.08.2000 № 188. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0512-00>

5. Про затвердження Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України. Наказ МВС від 17.07.2017 № 591 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17>

6. Про затвердження інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції. Наказ МВС від 06.11.2015 №1376. URL:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>

Суржик Вячеслав Геннадійович,
старший судовий експерт сектору економічних досліджень Чернігівського Науково-дослідного експертно-криміналістичного центру, кандидат економічних наук, доцент

СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА ПРИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕННЯХ

Верховна рада України з прийняттям Кодексу адміністративного судочинства відкрила шлях становленню нового процесуального судочинства у сфері судового контролю за публічним управлінням, втілюючи в життя пріоритет конституційних гарантій захисту прав і свобод людини і громадянина. Кодекс адміністративного судочинства України визначає юрисдикцію та повноваження адміністративних судів, встановлює порядок здійснення судочинства в адміністративних судах [1].

Судова експертиза – це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду [2].

Із становленням адміністративного судочинства в Україні виникла гостра необхідність в широкому використанні різноманітних засобів доказування, серед яких значну роль відіграє судова експертиза, що призначається у справах про адміністративні спори та адміністративні провадження, вирішення яких становить компетенцію адміністративних судів. Прийнятий і введений в дію Кодекс адміністративного судочинства

України значно розширив правове регулювання спеціальних знань і судової експертизи як однієї з основних процесуальних форм їх використання в адміністративному судочинстві.

Питання використання спеціальних знань у судочинстві з певною періодичністю досить активно дискутуються в юридичній літературі. Розгортання цих дискусій можна прослідкувати в працях В. Д. Арсеньева, О. Ф. Аубакірова, Р. С. Белкіна, А. І. Вінберга, В. Г. Гончаренка, І. В. Гори, Г. І. Грамовича, Ф. Е. Давудова, П. В. Данісявічюса, А. В. Дулова, П. П. Іщенко, Н. І. Клименко, З. О. Ковальчук, В. Я. Колдіна, В. К. Лисиченка, В. М. Махова, Г. М. Надгорного, А. Я. Паліашвілі, М. Я. Сегая, М. О. Селіванова, З. М. Соколовського, В. І. Шиканова, О. Р. Шляхова та багатьох інших вчених. Питаннями дослідження проблем використання спеціальних знань і судової експертизи в адміністративному процесі займалися вітчизняні й зарубіжні вчені, зокрема: Т. С. Волчецька, Б. Г. Габричидзе, В. М. Григор'єв, Є. В. Додін, В. Г. Драганов, Г. Л. Карпенко, Е. В. Кригін, Ю. П. Кузякін, М. В. Костицький, Ю. Я. Лоза, Л. М. Романенко, Б. В. Росинський, О. Р. Росинська, Е. Б. Сімакова-Ефремян, В. М. Хорьков, В. К. Шкарупа та ін. Розкриті ними питання важливі для загального розуміння сутності проблеми використання спеціальних знань в адміністративному судочинстві, але це не вичерпує всього різноманіття питань, що мають недостатню визначеність та неналежне теоретичне обґрунтування для ефективного використання можливостей судової експертизи як засобу доказування в адміністративному процесі. Більш глибокого дослідження потребують питання закономірностей загальних особливостей судових експертиз, які призначаються в адміністративному судочинстві, типологія і класифікація судових експертиз, оцінка висновку експерта тощо. Відсутність глибоких наукових досліджень з питань судової експертизи як основної форми використання спеціальних знань в адміністративному судочинстві обумовлює актуальність теми даної доповіді.

Сутністю судової експертизи при адміністративних правопорушеннях є об'єктивний аналіз експертом, який проводить відповідне дослідження, наданих йому об'єктів з метою встановлення фактичних даних, що мають значення для з'ясування обставин в адміністративному провадженні, а також будь-яка експертиза становить собою прикладне дослідження різного роду об'єктів, яке проводиться відповідно до правил, що визначені специфікою її предмета й колом необхідних для проведення експертизи відомостей з конкретних галузей науки і техніки. Закономірність загальних особливостей експертиз в адміністративному суді обумовили умови групування та узагальнення експертиз, їх типізації. Типовими в провадженнях про порушення податкового та митного законодавства є судово-економічні експертизи.

Адміністративне судочинство у сучасних умовах науково-технічного прогресу неможливе без використання досягнень природничих, технічних, економічних наук і використання знань експертів, які прийнято називати

«спеціальними знаннями». Можливості використання спеціальних знань у судочинстві далеко не вичерпані. Це пояснюється не лише розвитком методів дослідження різноманітних об'єктів, а й недостатнім використанням сторонами всіх можливостей, які надаються їм законодавством. Разом з тим, правильне розуміння особливостей використання спеціальних знань експертів може відігравати вирішальну роль у вітчизняному судочинстві в умовах змагальності та диспозитивності [3].

Виокремлення загальної теорії судової експертизи як самостійної дисципліни було запропоновано ще з часу, коли з'явилися перші значні наукові праці в цій галузі. Зокрема це праці: Б. Д. Сперанського «Експертиза у кримінальному процесі» (1925 р.), В. М. Нікіфорова «Експертиза у радянському кримінальному процесі» (1947 р.), М. О. Чельцова та Н. В. Чельцової «Проведення експертизи у кримінальному процесі» (1954р.), А. І. Вінберга «Криміналістична експертиза у радянському кримінальному процесі» (1956 р.), А. В. Дулова «Питання теорії судової експертизи у радянському кримінальному процесі» (1959 р.).

В монографії А. І. Вінберга під назвою «Криміналістична експертиза в радянському кримінальному процесі» представлено розгорнутий виклад поглядів автора на сутність і природу судової експертизи, її процесуальний статус, сучасні для того часу методики проведення експертних досліджень тощо. В цьому монографічному виданні містяться розділи, що мають концептуальне значення для теорії судової експертизи, а його концепція експертизи стала відправною для розробки в наступному не лише проблем експертиз цього класу, але й основ загальної теорії судової експертизи загалом, а надто – вчення про стадії експертного дослідження, його логіку й психологічні засади діяльності експерта. Судова експертиза, зокрема в адміністративному судочинстві, на думку автора, має юридичний характер, а експерта не можна вважати ні помічником слідчого або судді, ні їх консультантом, тому що експерт – це самостійна процесуальна фігура, яка має незалежний процесуальний статус [4].

Сьогодні в більшості країн Євросоюзу відбувається процес гармонізації й уніфікації систем судочинства шляхом впровадження загальних принципів, стандартів та правил правосуддя. В Україні потрібно також вирішувати ці питання шляхом доробки тих, що вже передбачені законодавством і принципово нових позицій, спрямованих на вирішення питань оцінки доказів в адміністративних справах, використання висновків експертів як доказів у адміністративному судочинстві.

Список використаних джерел

1. Кодекс адміністративного судочинства №2747-IV від 06.07.2005.
2. Закон України «Про судову експертизу» №4038-XII від 25.02.1994.
3. Експертизи у судовій практиці / [за заг. ред. В.Г. Гончаренка]. Київ: Юрінком Інтер, 2004. 388 с.

4. Винберг А. И. Криминалистическая экспертиза в советском уголовном процессе. Монография. М.: Госюризат, 1956. 220 с.

Толочко Олени Олегівна

здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр» навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Волошин Олексій Гнатович,

старший викладач кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз ННІ №2 НАВС

УЧАСТЬ СПЕЦІАЛІСТА В ОТРИМАННІ ЗРАЗКІВ ДЛЯ ЕКСПЕРТИЗИ

Спеціаліст може брати участь в одержанні зразків для порівняльного дослідження. Згідно ч.1 ст.245 КПК України у разі необхідності отримання зразків для проведення експертизи вони відбираються стороною кримінального провадження, яка звернулася за проведенням експертизи або за клопотанням якої експертиза призначена слідчим. У випадку, якщо проведення експертизи доручено судом, відібрання зразків для її проведення здійснюється судом або за його дорученням залученим спеціалістом. Під такими зразками розуміються - вірогідно приналежні конкретній особі зразки почерку, відбитки пальців рук, ступнів, зліпки зубів, взуття, проби крові, слини і тощо, що використовуються як порівняльний матеріал при експертному дослідженні рукописів, предметів зі слідами рук, ніг, зубів, документів і інших об'єктів.

У «Словнику основних термінів судових експертиз» подане наступне визначення: «Зразки – ідентифікуючі об'єкти, що безсумнівно похідні від об'єкта, що підлягає ідентифікації».

Таким чином, зразки можуть являти собою фіксоване відображення ознак інших матеріальних об'єктів, виступати у вигляді предметів, що володіють якостями, властивостями й ознаками великої групи аналогічних предметів або у вигляді зразків середніх проб.

Порядок відібрання зразків з речей і документів встановлюється згідно з положеннями про тимчасовий доступ до речей і документів (статті 159-166 КПК України).

Відбирання біологічних зразків у особи здійснюється за правилами, передбаченими КПК. У разі відмови особи добровільно надати біологічні зразки слідчий суддя, суд за клопотанням сторони кримінального провадження, має право дозволити слідчому, прокурору (або зобов'язати їх,